

In 'Dichter bij het werk' interviewt dichter Henry Sepers dichters over hun werk, of een specifiek deel daarvan. www.henrysepers.nl

Een hoopvolle dystopie

In zijn debuutbundel *Nu we er toch zijn* doet **Erwin Hurenkamp** (1993) een grote greep. Hij schrijft over de schepping, maar ook over een aarde die door toedoen van de mens opnieuw 'woest en ledig' is geworden. Toch is de bundel niet pessimistisch. Misschien is homo sapiens helemaal niet zo belangrijk en is het niet erg als andere organismen, zoals planten, het uiteindelijk van ons overnemen. Zoals bij een overwoekerde ruïne: planten bloeien op als de beschaving het heeft laten afweten. De natuur zorgt voor een nieuw begin, misschien zelfs van dezelfde mens die haar trachtte te vernietigen.

Door Henry Sepers

We spreken elkaar in de woonkamer van de dichter. Op tafel staan bloemen, er ligt een schaalje aardbeien, er zijn koekjes. Opvallend zijn de planten die je overal in de ruimte ziet staan, alsof de poëzie uit *Nu we er toch zijn* tot leven is gekomen. Nog een ander element uit de bundel heeft zich veruitwendigd: religie. Ik tel in ieder geval twee Maria-beeldjes en een Christus aan het kruis. Over de laatste vertelt Hurenkamp dat die altijd in het huis van zijn grootouders heeft gehangen. Zelf zegt hij niet gelovig te zijn, hij

beschouwt religie als een manier waarop mensen proberen vat te krijgen op het bestaan. Hij vertelt dat hij al op zeer jonge leeftijd een boek wilde maken. Hij kon toen nog niet eens schrijven: een ouder vriendinnetje noteerde wat hij had verzonnen. Toch heeft het lang geduurd voor hij zijn vorm had gevonden. Zijn eerste poëzie was erg persoonlijk. Hij had een 'romantisch' idee van de dichtkunst, die was 'ik-gericht', ging over zielenroerselen. Tot hij tot het inzicht kwam: wat ik hier schrijf zou ik niet eens zelf willen lezen. Hij besloot een andere weg in te slaan, ging te rade bij andere schrijvers en dichters, ging uitpluizen waarom sommige gedichten wel voor hem werkten en andere niet en vond uiteindelijk zijn eigen weg. 'Een gedicht moet scharnieren tussen binnen- en buitenwereld,' zegt hij. 'Er zijn drie elementen die een gedicht kunnen "maken": het persoonlijke, het spel met de taal en maatschappelijke thema's.' Alle drie wil hij in zijn werk laten doorklinken. 'De eerste en laatste gedichten die ik schreef, zijn het meest persoonlijk. Ik maakte als het ware een reis van binnen naar

buiten om uiteindelijk weer dicht bij mijzelf te eindigen.'

Hoe is het je gelukt dit debuut uitgegeven te krijgen? Er zijn verschillende manieren om je gedichten onder de aandacht te krijgen. Je kunt meedoen aan poetry slams, maar mij lag dat niet zo. Ik vind het leuk om op te treden, maar teksten die tijdens slams worden gepresenteerd, zijn erg publieksgericht. Een andere weg

is een meer traditionele. Ik begon te publiceren op internet (*Hard Hoofd, De optimist*) en in een literair tijdschrift (*Tirade*). Ik deed ook mee aan schrijfwedstrijden. De eerste had als onderwerp archeologie en dat interesseert me nogal. Tijdens covid deed ik mee aan de debutantenwedstrijd Editio, die ik won. De uitreiking vond op afstand plaats, zoals dat toen ging, maar later zocht ik contact met een lid van de jury, Iduna Paalman. Die bleek zo enthousiast over mijn werk dat ze me introduceerde bij Querido.

Je bent niet bang voor grote woorden. Ik kwam onder andere tegen: ziel, het goddelijke, het heelal. Vroeger zei men tegen beginnende dichters: doe dat vooral niet, wees concreet, hou het klein. Je hoeft niet bang te zijn voor grote woorden, als je je maar bewust bent van de betekenissen die ze kunnen hebben en die jij aan ze wil geven.

Je bent niet bang voor grote woorden. Ik kwam onder andere tegen: ziel, het goddelijke, het heelal. Vroeger zei men tegen beginnende dichters: doe dat vooral niet, wees concreet, hou het klein. Je hoeft niet bang te zijn voor grote woorden, als je je maar bewust bent van de betekenissen die ze kunnen hebben en die jij aan ze wil geven.

54 | Schrijven Magazine 04 2024

Daarbij is context belangrijk: hoe bed je 'het grote woord' in de rest van je tekst in. Verder speel ik met die begrippen. Een woord als 'ziel' vind ik gewoon leuk, al is het maar omdat het zo'n geschiedenis heeft en vroeger veel werd gebruikt. Tegenwoordig loop je hooguit nog met je ziel onder je arm.

Je maakt gebruik van verschillende taalregisters. Verheven taal wisselt af met dagelijks, soms zelfs wat versleten, taalgebruik. Ik zag bijvoorbeeld ergens het woord 'totaalplaatje' staan. Daarmee creëer je spanning in de tekst. Dat sluit aan bij wat ik eerder zei: je geeft een nieuwe context aan de woorden. Een banaal woord als 'totaalplaatje' licht op in de tekst als je het omringt met taal die uit een heel ander register komt. Je gaat dan over zo'n woord nadenken. Overigens doe ik dat allemaal niet heel erg bewust. In zekere zin is de bundel een conceptbundel, er zit min of meer een verhaal in, een grotere gedachte achter, toch is hij heel intuïtief ontstaan en ontdekte ik pas gaandeweg wat ik aan het doen was.

Je schrijft over een wereld na een grote ramp. Een klimaatramp, zo lijkt het. Toch is de bundel niet louter pessimistisch. Er zit hoop in. Ja, dat is ook zo. Er gaan veel dingen niet goed in de wereld. Misschien zijn we wel bezig die te vernietigen. Maar daarbij stellen we de mens wel erg centraal. Als de mens verdwenen is, is dat misschien heel goed voor andere organismen. Ik heb eens ergens gelezen dat we zelf voor 44 procent uit andere organismen bestaan, zoals bacteriën. Plant en mens zijn beide uit organisch materiaal

CREDO

Wij geloven in de trage kracht van ons ontkiemende zaad dat in staat blijft het deksel van je botaniseertrommel te forceren en eruit ontsnapt.

Wij geloven in het wonder van de bestuiving door hommels, dat wij vrucht dragen en hoe rukwinden het zaad verspreiden. Wij geloven in het op deze wijze saboteren

van kruidentuinen en kassen. Dat wij er zo aan weten te ontkomen.

Wij geloven in het op gang brengen van een onderstroom soms goed verborgen soms nog gedroomde interspeciesempathie. Het tenietdoen van je goede voornemens

en je plannen – zeg maar dag tegen die aanstaande verkaveling, je kadastrers

en topografische atlassen. Dat hele netwerk van ragfijne lijnen en dekbedden vol gaten slaan we af of we zullen het verteren

tot de sporen ervan in het landschap onder humus en afzettingsgesteenten verloren raken.

Wij geloven in het overwoekeren van braakliggend land en verlaten hoeves. In de bloei.

samengesteld en horen meer bij elkaar dan we misschien denken. Daarom vinden er in de bundel ook zoveel transformaties plaats van mens naar plant en andersom. Denk bijvoorbeeld aan Daphne uit de klassieke mythologie die in een boom verandert. Als mens ben je ook niet statisch. Je blijft niet steeds hetzelfde, al is het maar omdat je ouder wordt. >

‘Er zijn drie elementen die een gedicht kunnen “maken”: het persoonlijke, het spel met de taal en maatschappelijke thema’s.’

Zou je jezelf willen rekenen tot de groep klimaatdichters? Ze hebben tegenwoordig een eigen website. Mijn naam komt op die site wel ergens voor, en ik sta sympathiek tegenover ze, toch is het te makkelijk om de bundel alleen te lezen als klimaatpoëzie. Het gaat vooral ook over de positie van de mens in de wereld. In die zin is wat ik schrijf niet alleen politiek, maar ook filosofisch.

Religie speelt een rol in de bundel. Zo komen de vijf delen van de heilige mis erin voor. Ik ben gedoopt en heb de heilige communie gedaan, maar ben zelf niet per se religieus. Ik praat er wel regelmatig over, al is het maar omdat mijn schoonouders beide theoloog zijn, overigens wel van de progressieve soort. Over het leven nadenken kun je met verschillende talen. Je kunt de werkelijkheid benaderen met behulp van de wetenschap, bijvoorbeeld het darwinisme, of voor mijn part via sciencefiction, maar ook met religie. Religie is een intense manier van betekenisgeving. Mensen zoeken naar rituelen als ze trouwen, als er iemand overlijdt. Dat Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus en Agnus Dei van de heilige mis geeft ook structuur aan de bundel. Literatuur als mis, gewijde ruimte, tekstritueel. Ik kwam op het idee doordat ik op een wijnfles het woord ‘floraal’ zag staan, dat bij mij associaties oproep met ‘koraal’. Denk aan de koralen van Bach. Vandaar kwam ik bij de elementen van de mis uit. En zo zijn religie en de plantenwereld ook weer met elkaar verbonden.

Je verwijst ook naar andere tradities, zoals de Ierse mythologie. Ja, ik doe dat bijvoorbeeld in het gedicht Selkie. Een Selkie is een mythisch wezen dat lijkt op een zeehond, maar dat zijn huid kan afwerpen als hij op het strand komt en dan verandert in een mens. Ook hier zie je weer transformatie. En de verbondenheid van de mens met andere organismen. Verder verwijst het naar de evolutietheorie, volgens welke het leven zich vanuit de zee heeft ontwikkeld. Uiteindelijk gaat het gedicht ook over het verlangen naar een lichaam dat verschillende gedaantes kan aannemen.

Het gedicht Geschiedenisles is wel duidelijk maatschappijkritisch, met regels als: ‘Waar ze voor werkten? Rendement./ Slalommen om slaapttekort, krampachtig/ bevochten me-time, headspace, een laffe poging/ tot het afzweren van het eten van vlees.’ Ik markeer er een uitgangspunt mee. Daarna ga ik op pad, zoek ik verder. Het is te makkelijk om alleen in kritiek te blijven hangen. Met literatuur roep je een wereld op, daar gaat het om. Verbeelding is ook een politiek instrument om tot verandering aan te zetten. Mensen zeggen vaak vooral wat ze niet willen. Met de verbeelding kun je laten zien wat er wel kan. We kijken vaak te lineair naar onszelf. Maar er is ook nog zoiets als de wet van behoud van energie. Materie zoekt steeds een andere vorm. Ik heb eens over een theorie gelezen die zei dat alle intelligente wezens zichzelf uiteindelijk boven het hoofd groeien. Ze worden tovenaarsleerlingen, richten zichzelf te gronde. Maar daaruit kan altijd weer iets nieuws ontstaan.

Je gebruikt lange zinnen, als veel nieuwe dichters, en wisselt die soms af met opvallend korte. Het is een manier om ritme in de tekst te brengen. En het breekt, het houdt je als lezer bij de les. De zoektocht naar andere manieren van mens-zijn weerspiegelt zich ook in de vorm van de gedichten. Ik worstel daar soms erg mee. Je schrijft in een bepaalde traditie die allerlei vormen kent en tot die traditie moet je je verhouden. Traditie is voor mij eerder een strijdtoneel dan een uitgemaakte zaak.

Behalve gedichten die vooral gaan over de plaats van de mens in de wereld, staan er ook liefdesgedichten in de bundel. In liefdesgedichten kun je mooi kwetsbaarheid laten zien. Je zoomt als het ware in op de intimiteit van een persoon en zorgt zo voor evenwicht in het grote plaatje. Iets van die intimiteit straalt ook af op de andere gedichten en vormt er tevens een mooi contrast mee. Een paar seconden lang heb ik gedacht dat ik ze eruit moest halen, maar ik wist al snel: ze blijven erin, want vormen een noodzakelijk contrapunt.

Wat zijn je verdere plannen als het om het schrijven gaat? Ik heb een contract afgesloten bij Querido voor zowel een roman als een nieuwe dichtbundel. Veel kan ik er nog niet over zeggen, al heb ik met name aan de roman al een tijdje gewerkt. Het moet nog groeien wat ik aan het maken ben. ■

Erwin Hurenkamp (Deventer, 1993) studeerde Algemene Literatuurwetenschappen in Amsterdam en werkt als educatief medewerker bij een bibliotheekorganisatie, waarbij hij onder meer scholen bezoekt. Zijn debuutbundel *Nu we er toch zijn* stond op de shortlist van de Herman de Coninckprijs en de longlist van de Grote Poëzieprijs.